

<p>Відокремлений структурний підрозділ «Дніпровський фаховий коледж інженерії та педагогіки Державного вищого навчального закладу «Український державний хіміко-технологічний університет»</p>	<p>СИЛАБУС навчальної дисципліни</p> <p>Основи корекційної педагогіки</p>
	<p>Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка</p> <p>Спеціальність: 015 Професійна освіта (Охорона праці)</p> <p>Освітньо-професійної програма: Охорона праці</p> <p>Ступінь (рівень) освіти: перший (бакалаврський)</p> <p>Дні занять та консультацій: згідно з розкладом Рік навчання: 1-й Семестр: 2-й Кількість кредитів: 3</p>
	<p>Викладачі: Соснова Мирослава Андріївна, кандидат педагогічних наук, викладач вищої кваліфікаційної категорії</p> <p>Електронна пошта: masosnova@gmail.com Сторінка дисципліни на сайті викладача: https://cutt.ly/rFqNVP7</p>

Силабус складено на основі робочої програми навчальної дисципліни, обговорено та схвалено на засіданні циклової комісії педагогічних дисциплін

Протокол від “ _____ ” _____ 20__ року № _____

Голова циклової комісії педагогічних дисциплін _____ (_____)
(підпис) (ПІБ)

“ _____ ” _____ 20__ року

Голова робочої групи

(гарант освітньої програми) _____ (_____)
(підпис) (ПІБ)

“ _____ ” _____ 20__ року

Опис дисципліни

Мета – розкрити методологічні і теоретичні основи корекційної педагогіки, науково-теоретичні засади корекційної допомоги дітям з особливими освітніми потребами, розглянути історичний аспект розвитку теорії та практики спеціальної освіти, сучасні тенденції і проблеми організації педагогічної допомоги дітям з особливими освітніми потребами, розкрити особливості психолого-педагогічного супроводу дітей з порушеннями психофізичного розвитку в умовах дошкільних і шкільних навчальних закладів загального типу; сформувати у студентів знання, уміння та навички організації ефективної корекційної допомоги дітям з психофізичними порушеннями в інклюзивних групах та класах, розуміння специфіки надання їм необхідної допомоги.

Завдання:

- аналіз методологічних і теоретичних основ корекційної педагогіки, зокрема дошкільної і шкільної;
- ознайомлення майбутніх вчителів масової системи освіти з підходами держави і суспільства до організації освіти дітей, які мають суттєві недоліки психофізичного розвитку, основами теорії та історії корекційної педагогіки, основами її спеціальної дидактики та предметними галузями, основними поняттями корекційної педагогіки і спеціальної психології, особливостями і закономірностями розвитку різних категорій дітей з психофізичними вадами (глухих, сліпих, розумово відсталих, з порушеннями мовлення, емоційно-вольової сфери, соціальної поведінки, опорно-рухового апарату), комплексним діагностичним обстеженням дітей та комплектуванням освітніх установ для них, а також диференційованими та індивідуальними механізмами і прийомами корекційного навчання та виховання кожної із категорій дітей, головним чином, в умовах їх індивідуальної освіти.
- презентація потужного гуманістичного потенціалу корекційної педагогіки і широкої технологічної оснащеності, які дозволяють вирішувати такі проблеми,
  - які є непосильними для медицини та загальної педагогіки;
  - інформування майбутніх вчителів про стан допомоги дітям з особливими освітніми потребами на сучасному етапі розвитку держави, нормативно-правове
  - забезпечення і практику надання корекційно-реабілітаційної допомоги різним контингентам дітей з особливостями психофізичного розвитку;
  - забезпечення необхідної теоретичної підготовки студентів з питань корекційної педагогіки, зокрема дошкільної, пов'язаних з розумінням

особливостей проблемної дитини раннього і дошкільного віку та можливих шляхів надання їй допомоги, формування уявлення про значущість своєчасного виявлення порушень розвитку в дітей, шляхи та способи попередження, діагностики та корекції порушень психофізичного розвитку у дітей раннього і дошкільного віку;

- ознайомлення з педагогічними технологіями виховання і навчання дітей дошкільного віку з порушеннями або відхиленнями в розвитку;

- ознайомлення з особливостями забезпечення індивідуалізації розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного віку з особливими потребами; формування вміння складати індивідуальні програми розвитку, навчання і виховання дітей з порушеннями психофізичного розвитку, які перебувають в загальноосвітньому просторі дошкільного закладу;

- формування професійного інтересу у педагогів масової системи освіти до проблеми виховання і навчання дітей з відхиленнями в розвитку, розкриття перед ними освітніх можливостей різних предметних галузей корекційної педагогіки і потенційних можливостей розвитку дітей з особливими освітніми потребами.

Предметом навчальної дисципліни є вивчення психолого-педагогічних взаємодій суб'єкту та об'єкту навчання, що складаються під час педагогічно-виховного процесу з особами, що потребують розвитку, навчання і виховання особистості в умовах обмежених можливостей життєдіяльності, система корекційної роботи з дітьми в умовах інклюзивного навчання, індивідуалізація розвитку, навчання і виховання дітей з особливостями психофізичного розвитку.

Пререквізити: «Педагогіка», «Дидактичні основи професійної освіти».

Постреквізити: «Педагогічна практика».

Методи навчання: пояснювально-ілюстративний (лекція традиційна, проблемна); інтерактивний (мозковий штурм, дискусія); частково-пошуковий (бесіда); дослідницький (робота з науковими джерелами).

Форми та методи оцінювання: екзамен, усне та письмове опитування, групові дискусії та обговорення, самостійна дослідницька робота, активність та вміння формулювати висновки.

Компетентності та програмні результати навчання відповідно до освітньо-професійної програми

Е	Програмні компетентності
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в професійній освіті, що передбачає застосування певних теорій і методів педагогічної науки та інших наук відповідно до спеціалізації і характеризується комплексністю та невизначеністю умов
Загальні компетентності	<p>К 01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>К 05. Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p> <p>К 06. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.</p> <p>К 11. Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем</p>
Спеціальні (фахові) компетентності	<p>К 12. Здатність застосовувати освітні теорії та методології у педагогічній діяльності.</p> <p>К 14. Здатність керувати навчальними /розвивальними проектами.</p> <p>К 16. Здатність використовувати сучасні інформаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення та інтегрувати їх в освітнє середовище.</p> <p>К 17. Здатність реалізовувати навчальні стратегії, засновані на конкретних критеріях для оцінювання навчальних досягнень.</p> <p>К 25. Здатність збирати, аналізувати та інтерпретувати інформацію (дані) відповідно до спеціалізації.</p>
Програмні результати навчання	<p>ПР 03. Аналізувати суспільно й особистісно значущі світоглядні проблеми, усвідомлювати цінність захисту незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України.</p> <p>ПР 04. Розуміти особливості комунікації, взаємодії та співпраці в міжнародному культурному та професійному контекстах.</p> <p>ПР 07. Аналізувати та оцінювати ризики, проблеми у професійній діяльності й обирати ефективні шляхи їх вирішення.</p> <p>ПР 08. Самостійно планувати й організовувати власну професійну діяльність і діяльність здобувачів освіти і підлеглих.</p> <p>ПР 10. Знати основи психології, педагогіки, а також фундаментальних і прикладних наук (відповідно до спеціалізації) на рівні, необхідному для досягнення інших результатів навчання, передбачених цим стандартом та освітньою програмою.</p> <p>ПР 11. Володіти психолого-педагогічним інструментарієм організації освітнього процесу, уміти проектувати і реалізувати навчальні/розвивальні проекти.</p> <p>ПР 13. Застосовувати у професійній діяльності сучасні дидактичні та методичні засади викладання навчальних дисциплін і обирати доцільні технології та методики в освітньому процесі.</p> <p>ПР 15. Діагностувати, прогнозувати, забезпечувати ефективність та корегування освітнього процесу для досягнення програмних результатів навчання і допомоги здобувачам освіти в реалізації індивідуальних освітніх траєкторій.</p>

Організація навчання

Теоретичні заняття (лекції): 36 годин

Практичні заняття (семінарські): 18 години

Самостійна робота: 36 години

Структура навчальної дисципліни

№	Тема	Зміст теми	Завдання/ Форми контролю
I курс, II семестр			
Модуль I.			
1	Тема 1. Корекційна педагогіка в системі наукових про людину	Вступ. Значення курсу «Основи корекційної педагогіки» в системі підготовки сучасного педагога. Корекційна педагогіка як наука про особливості та закономірності навчання і виховання особистості при порушеннях процесів розвитку і соціалізації. Об'єкт, предмет і завдання корекційної педагогіки.	Тести, презентації, індивідуальні та групові завдання, обговорення, презентації, ситуаційні, проблемні завдання
2	Тема 2. Методологічні і теоретичні основи корекційної педагогіки	Методологічні принципи корекційної педагогіки: принцип детермінізму, принцип єдності свідомості, особистості та діяльності, принцип розвитку. Теоретичні основи корекційної педагогіки. Наукові концепції Л.С. Виготського та їх значення для дефектології. Концепція про культурно-історичне походження психіки та формування вищих психічних функцій, концепція про загальні та специфічні закономірності психічного розвитку в нормі та патології, концепція про провідну роль навчання в розвитку дитини.	Тести, презентації, індивідуальні та групові завдання, обговорення, презентації, ситуаційні, проблемні завдання
3	Тема 3. Основи дидактики корекційної педагогіки	Особливі освітні потреби і зміст корекційної освіти. Поняття про принципи корекційної педагогіки. Особливості реалізації загальнопедагогічних принципів організації освіти і управління пізнавальною діяльністю в системі спеціальної освіти.	Тести, презентації, індивідуальні та групові завдання, обговорення, презентації, ситуаційні, проблемні завдання

		<p>Загальнопедагогічні принципи корекційно-розвивальної освіти. Основні принципи корекційної педагогіки. Принцип розвивального навчання. Принцип єдності діагностики і корекції відхилень в розвитку. Принцип врахування співвідношення первинного порушення і вторинних відхилень у розвитку дитини. Генетичний принцип. Принцип корекційно-компенсувальної спрямованості навчання. Принцип соціально-адаптувальної спрямованості навчання. Принцип діяльнісного підходу у навчанні та вихованні. Принцип раннього початку корекційно-педагогічного впливу. Принцип педагогічного оптимізму. Принцип диференціального та індивідуального підходу. Принцип необхідності спеціального педагогічного керівництва. Технології і методи корекційної освіти. Форми організації навчання дітей з особливими освітніми потребами.</p>	
4	<p>Тема 4. Включення (інклюзія) дітей з особливими освітніми потребами в заклади освіти загального типу</p>	<p>Концептуальні аспекти інклюзивної освіти. Становлення інклюзивної освіти: від інтеграції до інклюзії. Основні принципи інклюзивної освіти. Міжнародні організації, що формують політику в галузі інклюзивної освіти.. Досвід реалізації інклюзивної освіти в країнах Європи. Особливості інтегрування дітей з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітній простір в Україні. Розвиток інклюзивної моделі освіти. Статистичний погляд на процес інтеграції. Формування позитивного ставлення до дітей з особливостями психофізичного розвитку.</p>	<p>Тести, презентації, індивідуальні та групові завдання, обговорення, презентації, ситуаційні, проблемні завдання</p>
5	<p>Тема 5. Механізми забезпечення процесу навчання дітей з особливостями</p>	<p>Мета і завдання інклюзивного навчання. «Положення про організацію інтегрованого навчання дітей з особливими потребами в загальноосвітніх</p>	<p>Тести, презентації, індивідуальні та групові завдання, обговорення, презентації,</p>

	психофізичного розвитку у загальноосвітньому просторі	навчальних закладах». Спеціальна підготовка педагогів загальноосвітніх навчальних закладів до впровадження інклюзивного виховання. Організація взаємодії з батьками як учасниками навчального процесу. Моделі спеціальної освіти. Діагностичний аспект інклюзивного навчання. Модель інклюзивного навчання дітей з особливостями психофізичного розвитку.	ситуаційні, проблемні завдання
Модуль 2.			
6	Тема 6. Корекційно-розвивальна робота з дітьми з особливостями психофізичного розвитку	Наукові основи комплексного підходу до корекційно-реабілітаційної роботи. Особливості реалізації комплексного підходу до корекційно-реабілітаційної роботи. Модель комплексної системи корекційно-реабілітаційної допомоги здобувачам освіти.	Тести, презентації, індивідуальні та групові завдання, обговорення, презентації, ситуаційні, проблемні завдання
7	Тема 7. Завдання розвитку дитини з особливими освітніми потребами в дошкільному закладі освіти загального типу	Завдання освіти дітей з особливими освітніми потребами. Пріоритетні напрями розвитку дитини з особливими освітніми потребами: завдання соціально-особистісного розвитку; завдання емоційного розвитку; завдання фізичного і моторно-рухового розвитку; завдання пізнавального розвитку; завдання мовленнєвого розвитку.	Тести, презентації, індивідуальні та групові завдання, обговорення, презентації, ситуаційні, проблемні завдання
8	Тема 8. Особливості індивідуалізації розвитку, навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами	Значення організації спостережень за дитиною. Планування процесу формального оцінювання. Особливості співпраці батьків, вихователів, фахівців під час спостереження, оцінювання дитини. Використання результатів спостереження і оцінювання. Схема нормального розвитку дитини. Індивідуалізоване навчання, методи індивідуалізованого навчання, особливості складання індивідуальної програми розвитку дитини з особливими освітніми потребами.	Тести, презентації, індивідуальні та групові завдання, обговорення, презентації, ситуаційні, проблемні завдання

9	Тема 9. Організаційно-педагогічні основи корекційно-педагогічної діяльності	Особливості організації співпраці навчального закладу з родинами, які виховують дітей з особливими освітніми потребами. Ставлення до батьків як до партнерів. Особливості спілкування з родинами. Технології підтримки родин. Механізми залучення батьків до корекційно-розвивальної роботи. Створення команди.	Тести, презентації, індивідуальні та групові завдання, обговорення, презентації, ситуаційні, проблемні завдання
			Екзамен

Рекомендовані джерела інформації

Базові

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. К., 2012. 30 с.
2. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у світі» / М-во освіти і науки України, Акад. пед. наук України / Наук. ред. та упоряд. О.Л. Кононко. Київ : Світич, 2008. 430 с.
3. Даніелс Е., Стаффорд К. Залучення дітей з особливими потребами до загальноосвітніх класів. Київ – Львів : Т-во «Надія», 2000. 255 с.
4. Дегтяренко Т.М., Вавіна Л.С. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами : навч. посіб. Суми : ВТД «Університетська книга», 2008. 302 с.
5. Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» : Відомості Верховної Ради. 1991. Вип. № 2. С. 252-258.
6. Закон України «Про охорону дитинства» : Відомості Верховної Ради. 2001. Вип. № 30. С. 142-150.
7. Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні» : Відомості Верховної Ради. 2006. № 2-3. С. 36-42.
8. Закон України «Про спеціальну освіту» (проект) // Міністерство освіти і науки. URL: www.mon.gov.ua.
9. Інклюзивна школа : особливості організації та управління: навч.-метод. посіб. / А.А. Колупаєва, Н.З. Софій, Ю.М. Найда та ін.; За заг. ред. Л.І. Даниленко. Київ : 2007. 127 с.
10. Колупаєва А.А. Педагогічні основи інтегрування школярів з особливостями психофізичного розвитку у загальноосвітні навчальні заклади : монографія. Київ : Педагогічна думка, 2007. 458 с.
11. Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні : науково-методич. посіб.; наук. ред. О.Л. Кононко. Київ : Ред. журн. «Дошкільне виховання», 2003. 244 с.
12. Концепція спеціальної освіти осіб з особливостями психофізичного розвитку в найближчі роки та перспективу. К., 2003.
13. Методичні аспекти реалізації Базової програми розвитку дитини дошкільного віку «Я у світі» / О.Л. Кононко, З.П. Плохій, А.М. Гончаренко та ін. Київ : Світич, 2009. 208 с.

14. Порядок комплектування дошкільних навчальних закладів (груп) компенсуючого типу / Наказ Міністерства освіти і науки України та Міністерства охорони здоров'я від від 27.03.2006. № 240/165.

15. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: підручник. Частина I. Загальні основи корекційної психопедагогіки (олігофренопедагогіки). Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. 238 с.

16. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник]; за ред. акад. В.І. Бондаря. Луганськ : Альма-матер, 2003. 436 с.

Додаткові:

1. Богуш А.М. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років: монографія. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2004. 376 с.
2. Вавіна Л.С., Ремаржевська В.М. Розвиваємо у дитини вміння бачити: Від народження до 6 років : [поради батькам]. Київ : Літера ЛТД, 2008. 128 с.
3. Журавльова А.Є., Федієнко В.В. Домашня логопедія без проблем : [книга для батьків, які хочуть самі навчити дитину правильно вимовляти звуки]. Харків : Видавничий дім «Школа», 2006. 112 с.
4. Закон України «Про дошкільну освіту» // Відомості Верховної Ради. 2001.

Навчально-методичне забезпечення

1. Соснова М.А., Гляненко К.А. Основи корекційної педагогіки : навч. посіб. / Уклад. М.А. Соснова, К.А. Гляненко. Кам'янське: ІК ДВНЗ УДХТУ, 2019. 84 с.

Політика дисципліни

Політика навчальної дисципліни представлена в додатку до силабусу.

Витяг з додатку:

1. Політика щодо академічної доброчесності. Академічна доброчесність здобувачів освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Політика щодо академічної доброчесності регламентується Положенням про академічну доброчесність учасників освітнього процесу у Відокремленому структурному підрозділі Дніпровському фаховому коледжу інженерії та педагогіки Державного вищого навчального закладу «Український державний хіміко-технологічний університет»

(<https://college.udhtu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/07/pro-akademichnu-dobrochesnist.pdf>).

У разі порушення здобувачем освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

2. Політика щодо перескладання. Перескладання іспиту чи заліку відбувається з дозволу директора коледжу за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

(<https://college.udhtu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/02/polozhennya-pro-organizacziyu-osvitnogo-proczesu.pdf>).

3. Політика щодо оскарження оцінювання. Якщо здобувач освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку. Порядок повторного проходження здобувачами освіти контрольних заходів урегульовані Положенням про організацію освітнього процесу

(<https://college.udhtu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/polozhennya-20-pro-org.-osvit-pr.pdf>)

4. Відвідування занять. Відповідно до Положення про індивідуальний графік навчання студентів Відокремленого структурного підрозділу «Дніпровський фаховий коледж інженерії та педагогіки Державного вищого навчального закладу «Український державний хіміко-технологічний університет» допускається можливість вільного відвідування здобувачами освіти лекційних занять та самостійного опрацювання навчального матеріалу, передбаченого програмою відповідної навчальної дисципліни. Відвідування інших видів навчальних занять (крім консультацій) є обов'язковим для здобувачів освіти

(<https://college.udhtu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/02/polozhennya-pro-organizacziyu-osvitnogo-proczesu.pdf>).

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль здійснюється під час проведення занять у вигляді опитування, тестування, вирішення ситуаційних завдань, а також виконання комплексної контрольної роботи.

Підсумковий контроль – екзамен.

Розподіл балів

1. Виконання завдань на семінарських заняттях - 5 балів;
2. Самостійна робота (за тему) - 3 бали;
3. Участь у конференціях, вебінарах, підготовці публікацій, робіт на конкурси - 8 балів
4. Комплексна контрольна робота (підсумковий тест) - 5 балів
5. Екзамен - 20 балів

Кількість балів

	Кількість	Сума балів
Модуль 1		
1. Виконання завдань на семінарських заняттях	5	25
2. Самостійна робота (за тему)	5	15
Разом		40
Модуль 2		
1. Виконання завдань на семінарських заняттях	3	15
2. Самостійна робота (за тему)	4	12
Разом		27
участь у конференціях, вебінарах, підготовці публікацій, робіт на конкурси	1	8
Комплексна контрольна робота	1	5
Екзамен		20
Усього		100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Шкала оцінювання: ECTS			Шкала оцінювання: національна
	Оцінка ECTS	Пояснення	для заліку	Оцінка за національною чотирибальною шкалою
90–100	A	ВІДМІННО – здобувач освіти володіє глибокими і дієвими знаннями навчального матеріалу, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях, виявляє неординарні творчі здібності в навчальній діяльності; вільно володіє науковими термінами, уміє знаходити джерела інформації, аналізувати їх та застосовувати у практичній діяльності або у науково-дослідній роботі; здатний за допомогою викладача підготувати виступ для студентської наукової конференції, визначити програму своєї пізнавальної діяльності.	зараховано	відмінно
82-89	B	ДУЖЕ ДОБРЕ – здобувач освіти володіє глибокими і міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних умовах, може робити аргументовані висновки, практично оцінювати окремі нові факти, явища, процеси. Вирішує творчі завдання, здатен сприймати іншу позицію, як альтернативу, знає суміжні дисципліни, в		добре

		навчанні користується додатковими джерелами інформації. Відповідь його повна, логічна і обґрунтована.		
74-81	C	ДОБРЕ – здобувач освіти володіє достатньо повними знаннями, вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних умовах; розуміє основоположні теорії і факти, логічно висвітлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє аналізувати, робити висновки з технічних та економічних розрахунків, складати прості таблиці, схеми. Вміє працювати самостійно, підготувати реферат і захищати його положення. Відповідь його повна, логічна, але з деякими неточностями.		
64-73	D	ЗАДОВІЛЬНО – здобувач освіти розуміє суть дисципліни, виявляє розуміння основних положень навчального матеріалу; може поверхово аналізувати події, ситуації, робити певні висновки, самостійно відтворити більшу частину матеріалу. Відповідь може бути правильна, але недостатньо осмислена.		
60-63	E	ЗАДОВІЛЬНО (ДОСТАТНЬО) – здобувач освіти має початковий рівень знань, володіє необхідними вміннями та навичками для вирішення стандартних завдань; виявляє розуміння основних положень навчального матеріалу; здатний з помилками дати визначення понять та категорій, що вивчаються; може самостійно оволодівати частиною навчального матеріалу, але висновки робить нелогічні, непослідовні.		задовільно
35-59	FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – з можливістю складання іспиту: здобувач освіти мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності; слабко орієнтується в поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі; робить спробу розповісти суть заданого, але відповідає лише за допомогою викладача на рівні "так" чи "ні"; однак може самостійно знайти в підручнику відповідь.	не зараховано з можливістю повторного складання	незадовільно
0-34	F	НЕЗАДОВІЛЬНО – з обов'язковим повторним курсом: здобувач освіти не володіє необхідними знаннями, вміннями, навичками та науковими термінами, демонструє низький рівень комунікативної культури.	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	